

УДК 329.1321.8;94(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v052.2024.17>**Є. В. Нікольський**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3585-4781>доктор філологічних наук, доктор богословських наук,
професор кафедри богослов'я

Карпатського університету імені Августина Волошина

Н. М. Гумен-БіланічORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0271-0925>магістр філології, старший викладач, літредактор,
завідувач міжкафедрального навчально-методичного сектору
Карпатського університету імені Августина Волошина**Ю. В. Ситник**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7912-908X>кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін
Уманського національного університету садівництва

МОНАРХІЯ ЯК ФАКТОР ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ: ПОГЛЯД КРИЗЬ ПРИЗМУ ІДЕЙ В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПИНСЬКОГО

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В'ячеслав Липинський є однією з ключових постатей української філософської та політичної думки початку ХХ століття, чиї монархічні погляди мали чималий вплив на розвиток теоретичних уявлень про українську державність. У своїх працях він обґрунтовував необхідність монархії як форми правління, що здатна забезпечити політичну стабільність і консолідацію національних сил в умовах розпаду Російської імперії та відсутності дієздатної української державності. Липинський пропонував концепцію «української нації» як органічного співтовариства, здатного зберегти свою самобутність і сприяти відновленню державності на основі монархічних інститутів. Нагальність його ідей неодноразово ставала предметом наукових дискусій, зокрема щодо можливості застосування його монархічних концепцій у сучасних умовах.

Метою статті є дослідження ролі монархії як форми правління у забезпеченні політичної стабільності та соціальної згуртованості кризь призму філософських ідей В'ячеслава Липинського, надання оцінки його поглядів та окреслення їхньої актуальності та значення для сучасного світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з цієї теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Творчість і політичні ідеї В'ячеслава Липинського привертала увагу багатьох українських істориків, політологів і філософів, які присвятили свої наукові праці вивченню його

спадщини. Значний внесок у вивчення творчості В. Липинського зробили Т. Осташко та Ю. Терещенко. Вони є упорядниками серії наукових видань «В'ячеслав Липинський та його доба», що містять як оригінальні праці самого мислителя, так і дослідження, присвячені аналізу його поглядів та впливу на розвиток української політичної думки. Але суто монархічні ідеї В. Липинського детально розглянуто досі не було.

Треба підкреслити, що філософія Липинського понині привертає увагу українських інтелектуалів. Його фундаментальна праця «Листи до братів-хліборобів» була написана близько ста років тому. За цей час світ сильно змінився, але незмінним залишилося головне: ліпше суспільство може бути збудоване лише на фундаменті здорового глузду, спрямованого на служіння спільному благу [9].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Монархія як форма правління має низку суттєвих переваг, які змінюються відповідно до історичних і культурних умов, залежать від особливостей функціонування політичної системи тієї чи іншої країни, різних епох, а також від ролі, яку відіграє монарх [20]. Однією з ключових переваг монархії є здатність забезпечувати політичну стабільність і наступність влади, сприяти зниженню рівня політичної конкуренції, що, відповідно, часто веде до зменшення політичних конфліктів і забезпечує злагоженість і скоординованість управлінських процесів.

У монархії завдяки стабільності монарха країна менше піддається політичним суперечкам

і змінюється поступово, що дозволяє зберігати мир і єдність нації в довгостроковій перспективі [2, с. 174]. «Монархія є тією політичною формою, в якій інтереси нації та влади взаємно гармонізуються. Вона стає гарантом стабільності і єдності держави» [3, с. 110]. Особливо це помітно в *конституційних монархіях*, де монарх є символом єдності та постійності, виконуючи роль зв'язкової ланки між різними поколіннями та політичними перетвореннями [10]. «Партії, – наголошує Липинський, – є лише інструментами боротьби за владу, але монархія – це інструмент розвитку і стійкості держави» [2, с. 45]. Монархія, особливо в її абсолютних формах, звільняє державне управління від необхідності постійно підлаштовуватися під електоральні цикли й політичні коливання [8].

Без регулярних виборів, характерних для демократичних систем, знижується ймовірність політичної нестабільності та дозволяє зберігати неперервність влади, що особливо важливо в періоди криз, коли потрібна швидка та рішуча реакція [18]. Водночас монархії можуть бути менш затратними для бюджету, сприяти спрощенню адміністративного апарату, порівняно з республіками, де часто потрібні великі витрати на проведення виборів, різних політичних кампаній, утримання численних політичних інститутів, владних структур [13].

Зосередження влади в руках однієї або кількох осіб допомагає формувати сфокусованіше керівництво, здатне ефективно управляти в умовах невизначеності, спрощує ухвалення рішень та забезпечує швидке впровадження політики [14]. «Монархічна система з централізованою владою, – зауважує В. Липинський, – дає змогу швидше ухвалювати рішення, що сприяє більш ефективному управлінню державою» [2, с. 72]. В. Липинський наголошує на важливості саме моральної функції монарха, оскільки монархія є не лише політичним інститутом, але й важливою соціальною та культурною силою, яка несе відповідальність за моральне й духовне здоров'я нації [4, с. 204]. Беззаперечним є той факт, що занепад національного життя нерозривно пов'язаний із кризою духовності, адже саме моральні та культурні цінності є основою стабільного розвитку суспільства. Коли народ втрачає зв'язок зі своїми традиціями, історичним спадком і світоглядними орієнтирами, це неминуче призводить до внутрішньої дезінтеграції, ослаблення державних інституцій та загального занепаду. У цьому контексті монархія може відігравати ключову роль як фактор відродження національної свідомості, адже її інституційна сталість, символічна вага та зв'язок із історичним минулим здатні повернути суспільство до його духовних витоків. Вона може слугувати не лише об'єднавчим символом,

а й носієм морального авторитету, що сприятиме консолідації нації, відновленню традиційних цінностей і духовному оновленню, яке є запорукою життєздатності будь-якої держави. Ця тема неодноразово піднімалась В. Липинським у листуванні з різними особами [5], але цей дуже цікавий аспект потребує окремого дослідження.

Монархія також надає можливість орієнтуватися на довгострокове суспільне благо, оскільки в конституційних монархіях монарх може діяти незалежно від політичних сил, орієнтуючись на далекоглядні інтереси країни, а не на короткострокові політичні вигоди, властиві демократичним виборам [19]. Це сприяє ухваленню зважених, обґрунтованих і стратегічно спрямованих рішень, будучи спрямованими на стабільний розвиток країни в майбутньому, а не на тимчасові пріоритети. З цього приводу Липинський стверджує: «Державна влада в руках монарха повинна бути вираженням інтересів усієї нації, а не лише окремих груп або класів. Лише в такому випадку монархія може забезпечити народові справжню свободу і процвітання» [4, с. 168]. Це особливо важливо в країнах із політичною фрагментацією, де монарх може бути сприйнятий як *незалежний і безсторонній арбітр*, який сприяє мирному врегулюванню розбіжностей.

У контексті конституційних монархій варто підкреслити, що, попри певні привілеї монарха, його влада обмежена Конституцією та законами. Це дає змогу поєднувати давні монархічні традиції з сучасними демократичними принципами й гарантіями, забезпечуючи *баланс між традицією і прогресом*, одночасно дотримуючись принципів правової держави та демократичних норм [11]. Завдяки сталій правовій основі та непопущності інституцій, конституційна монархія забезпечує баланс між історичною спадковістю та сучасними демократичними принципами, що дозволяє зменшити ризик політичних криз і гарантувати довготривалу безперервність державного управління [23]. Отже, через здатність підтримувати постійність, консерватизм і відданість традиціям монархія може слугувати опорою в умовах глобалізованого світу, де стабільність і збереження культурних та соціальних традицій стають важливими цінностями. «Лише зберігаючи зв'язок із минулим, – наголошує Липинський, – нація може мати майбутнє» [4, с. 156].

Історична наступність і легітимність влади є однією з головних переваг монархії. Спадковий характер монархічної влади забезпечує безперервність державної традиції та слугує потужним джерелом її легітимності. На відміну від виборних посад, які можуть змінюватися під впливом політичної кон'юнктури, династична влада уособлює історичну тяглість, що зміцнює довіру суспільства до державних інститутів. Така модель управ-

ління створює передумови для послідовного розвитку країни, забезпечує її символічну єдність та формує особливий зв'язок між історичною спадщиною і сучасними викликами державотворення. Це відчуття історичного зв'язку та наступності може бути особливо важливим для зміцнення національної свідомості та ідентичності, особливо в країнах з багатим культурним та історичним спадком [16].

Маючи довгострокову перспективу, монархи можуть бути джерелом довгострокових інвестицій в інфраструктуру. Монархія, за словами В. Липинського, є гарантом довгострокових інвестицій, адже монарх, на відміну від політичних лідерів, не залежить від виборних циклів і може думати про майбутнє своєї країни [1, с. 192]. Така стратегія дозволяє країні зміцнювати свою економіку та створювати основу для майбутнього зростання, не піддаючись тиску короткострокових політичних циклів [3, с. 43]. В'ячеслав Липинський наголошував на тому, що монарх, будучи незалежним від партійної боротьби та короткострокових політичних інтересів, може відігравати вирішальну роль у започаткуванні реформ. На відміну від виборних лідерів, що часто керуються популістськими прагненнями або тиском політичних союзників, монарх має можливість проводити реформи виважено, без різких коливань та загрози руйнування інституційної спадкоємності.

Фінансова та інституційна незалежність є ще однією можливістю перевагою монархії. У країнах, де монархія має свої незалежні джерела доходу (наприклад, земельні володіння чи приватні активи), державна влада може бути менш залежною від фіскальних коливань та тиску з боку виборних політиків [12]. В. Липинський зазначає: «Монархія дозволяє забезпечити стабільність фінансів держави, адже монарх має свої незалежні джерела доходу, що дає більше свободи в економічних рішеннях» [2, с. 215].

Монархія також може стати важливим символом *національної єдності*, втілюючи в собі історичні традиції та культурну спадщину країни, підтримуючи та зберігаючи національну ідентичність. «Тільки в монархії можливо підтримувати історичну спадщину та культурні традиції нації, – зазначає Липинський, – передаючи їх наступним поколінням, бо це є символом національної єдності і сили» [1, с. 66].

Отже, монархія при всіх її різноманітних формах і специфіці може слугувати надійною основою для політичної та соціальної стабільності, пропонує важливі переваги, особливо в тих країнах, де ця форма державного правління виконує не тільки політичну, а й культурно-символічну роль. «Влада монарха, яка є стабільною і неперервною, – акцентує Липинський, – має можливість зберігати мир і єдність нації, не піддаючись полі-

тичним суперечкам, які часто супроводжують парламентські системи» [2, с. 174]. У цьому контексті монарх не тільки уособлює владу, а й є важливою фігурою для формування і зміцнення патріотизму, підтримуючи національну самосвідомість і почуття належності до єдиного співтовариства. Тож монархія сприяє соціальній згуртованості як важливий символ єдності нації [2, с. 189].

Монарх, який підтримує традиційні свята, обряди та громадські заходи, може сприяти зміцненню соціальної гармонії і національної ідентичності, створюючи відчуття колективної належності та спільних цінностей серед громадян. У цьому контексті монархія розглядається як інститут, що дозволяє забезпечити стабільність і єдність держави [3, с. 110]. «Монархія – це не лише форма правління, – зауважує Липинський, – але й основа єдності нації. Вона забезпечує перехід від часу до часу, від покоління до покоління, і це робить її головною рушійною силою національного життя» [4, с. 148].

У моменти соціальних, політичних чи економічних потрясінь, деталізує Липинський, монарх стає символом єдності та порядку, допомагаючи зберігати моральну стійкість нації, виступає гарантом стабільності і зберігає суспільство від руйнівних внутрішніх суперечок. До того ж, наголошує вчений, «монархія – це система, яка вміє пристосовуватися до змін, не знищуючи того, що є основою національної сили» [1, с. 98].

Релігійний аспект монархії може також стати важливим джерелом стабільності та єдності в суспільстві. У країнах, де монархія тісно пов'язана з релігією, монарх може виступати як захисник і символ релігійної ідентичності. Він є важливою фігурою у збереженні релігійних традицій, що сприяє зміцненню моральних і етичних цінностей, створенню міцних соціальних зв'язків, заснованих на спільних переконаннях і духовних орієнтирах [6]. Коли релігійні традиції та влада переплітаються, наголошує Липинський, то це «надає державі духовної і моральної сили» [1, с. 213]. Монарх відіграє важливу роль у *підтримці релігійної ідентичності*, особливо в країнах, де релігія тісно пов'язана з національною культурою. Липинський із цього приводу констатує: «Монарх є втіленням релігійних ідеалів нації, підтримуючи моральні цінності та духовні традиції, що створює єдність серед народу» [2, с. 143].

Зберігати культурну спадщину й підтримувати релігійні обряди дає змогу монархії такий аспект, як консервація релігійних традицій, що мають велике значення для нації. Монарх може активно брати участь у релігійних церемоніях, святах, духовних заходах, стаючи центром притягання для віруючих і відігравати важливу роль у підтриманні громадського порядку і цим самим зберігати традиції та скріплювати зв'язок між народом

і владою, створювати образ турботливого та духовного лідера. За влучним висловом Липинського, «монарх є охоронцем релігійних обрядів, що формують культурну ідентичність народу» [1, с. 77].

Релігійне легітимування влади є важливим елементом для зміцнення монархічної влади. «Релігійне легітимування монархії дає їй додаткову силу і авторитет, адже монарх у такій системі сприймається як божественно призначена особа», – наголошує В. Липинський [2, с. 202].

Ще однією важливою перевагою монархії є те, що в спадкових монархіях спостерігається довгострокова прихильність монарха до державних справ. Монархія втілює в собі історичну спадковість, що «сприяє збереженню національних традицій та надає суспільству відчуття зв'язку з минулим, зміцнюючи національну ідентичність» [3, с. 85]. Липинський стверджує, що династична влада є ключовим елементом легітимності політичної системи. Водночас це надає політичній системі додаткової стійкості, оскільки непередбачувані зміни у владі не руйнують її основу [3, с. 110] через її спадковий характер. Це є важливим аспектом для формування національної ідентичності, оскільки монархія втілює в собі довготривалість і стабільність, що дозволяє суспільству зберігати свою культурну спадщину та історичну пам'ять [7]. На міжнародній арені монархи часто відіграють важливу роль у дипломатії, використовуючи свій вплив для зміцнення міжнародних відносин і представлення своєї країни на глобальному рівні [21]. Їхній особливий статус, що поєднує історичну спадкоємність, символічну легітимність та традиційні зв'язки, дозволяє їм виступати посередниками у складних міжнародних питаннях [17].

Завдяки багатовіковому досвіду династичних зв'язків та дипломатичних традицій, монархи часто сприяють стабілізації міжнародних відносин, виступаючи як моральний авторитет і гарант тягlosti зовнішньої політики. Зокрема, історик та політичний мислитель В. Липинський наголошував, що монархічні держави мають унікальну здатність забезпечувати довготривалу стабільність у міжнародних відносинах. Він підкреслював, що спадкові монархії, на відміну від республіканських систем, менш схильні до різних змін зовнішньополітичного курсу, адже їхня дипломатія спирається на усталені традиції та сталі міждержавні зв'язки. Це дозволяє монархам не лише зберігати мир і баланс інтересів між країнами, а й ефективно сприяти економічному розвитку та міжнародній співпраці. Таким чином, роль монарха в дипломатії виходить далеко за межі суто церемоніальної функції, адже він може виступати як посередник у переговорах, символ єдності держави та чинник зміцнення міжнародної репутації країни.

Ці стосунки можуть стати основою для розв'язання міжнародних проблем, покращення двосторонніх відносин і формування стратегічних альянсів. Отже, Липинський наголошує на тому, що «монарх має унікальну здатність бути нейтральним посередником у міжнародних конфліктах, що дозволяє йому грати важливу роль у дипломатії та миротворчості» [1, с. 154]. З огляду на те, що монарх має символічну роль над усіма групами, він здатен сприяти злагоді й гармонії між різними національностями і релігійними групами, може використовувати свій статус для сприяння релігійному миру та згоди, виступаючи як нейтральний посередник у міжрелігійних конфліктах [1, с. 174]. У теоретичному контексті, зокрема в конституційних монархіях, роль монарха може виходити за межі традиційної церемоніальної функції, дозволяючи йому виступати в якості незалежного арбітра в питаннях боротьби з політичною корупцією [23]. В. Липинський підкреслював, що така незалежність монарха дозволяє йому виступати як гарант стабільності в управлінні, адже він не піддається зовнішнім впливам, характерним для виборних лідерів. Ця особливість монархії надає їй змогу підтримувати ефективне державне управління, яке не спотворене політичними інтригами, а засноване на принципах тривалості та безперервності. Як наголошує вчений, «тільки та держава є сильною, в якій царює справедливість, і її основою має бути монархія, орієнтована на благо народу, а не на свої особисті інтереси» [2, с. 127].

Липинський підкреслює винятково важливу роль монархії у *захисті національної культури та ідентичності*. Завдяки стабільній владі монарх здатен підтримувати традиційні мистецькі та культурні форми [15]. Водночас монархія створює умови для розвитку освіти та науки, що сприяє інтелектуальному зростанню суспільства. Таким чином, монарх є гарантом не лише політичної, а й культурної стабільності [1, с. 121]. Багато монархів традиційно були меценатами культури, активно фінансували культурні проекти, дослідницькі роботи та освітні ініціативи, що сприяло розвитку національної культури та науки [22].

В. Липинський акцентує, що монархія є ефективною політичною формою в контексті соціальних функцій і благодійності, оскільки вона орієнтована на інтереси народу, а не на особисті вигоди правлячої еліти. Королівські родини активно підтримують благодійні ініціативи й соціальні проекти, що приносить користь суспільству, покращуючи якість життя та надаючи ресурси для розв'язання соціальних проблем, «сприяє розвитку національної культури і зміцненню інтелектуального потенціалу країни» [3, с. 76]. Фінансування музеїв, театрів, університетів та

наукових проєктів прогресивно утверджує державну міць та економічно-соціальну складову. Багато монархів активно підтримують релігійні установи, фінансуючи храми, монастирі та навчальні заклади [15]. Така підтримка допомагає зміцнити релігійну освіту й діяльність, сприяючи, за слушним ствердженням В. Липинського, збереженню релігійної культури й традицій нації, а також формуванню моральних основ, що є критичними для суспільного порядку [1, с. 227].

Підтримка інновацій і модернізації є ще однією перевагою сучасних монархій. На відміну від традиційних монархій, де основна увага приділяється збереженню історичних традицій, сучасні монархи можуть активно сприяти розвитку наукових, технологічних і соціальних інновацій, здатні бути рушійною силою прогресу, створюючи можливості для розвитку таких важливих галузей, як економіка, освіта, культура та охорона здоров'я [23]. Тож Липинський наголошує на ще одній суттєвій перевазі монархії, порівняно з іншими політичними системами, тобто на здатності поєднувати стабільність із можливістю впровадження інновацій і, таким чином, інтегрувати «нові технології та соціальні зміни, не порушуючи при цьому основних традицій» [2, с. 111].

Крім того, резиденції монархів можуть стати важливими культурними та туристичними пам'ятками, що сприяє розвитку туризму й економічному зростанню. Безліч історичних і культурних об'єктів, пов'язаних із монархією, привертає увагу як місцевих жителів, так і подорожніх, створюючи можливості для культурного обміну та підтримання інтересу до національної спадщини. Це, безперечно, приносить економічні вигоди, розвиваючи туристичну індустрію і сприяючи культурному обміну.

Висновки з дослідження й перспективи подальших пошуків у цьому науковому напрямі. Варто наголосити, що В'ячеслав Липинський, український політичний та громадський діяч, у своїх працях неодноразово підкреслював важливість монархії як форми правління для політичної стабільності, соціальної згуртованості та збереження культурних і духовних цінностей нації. Його ідеї про монархію, глибоко пов'язані з історичним контекстом та духовним станом українського суспільства, акцентують увагу на тому, що монархія може стати важливим інструментом збереження національної ідентичності та моральних орієнтирів в умовах кризи.

Як символ єдності, монарх може бути чинником, який об'єднує націю навколо спільних цінностей та ідеалів, що найбільше необхідно в періоди, коли країна стикається з внутрішніми суперечностями.

В. Липинський стверджував, що монархія сприяє духовному та моральному відновленню суспільства, особливо в моменти криз. Важливим аспектом є також роль монарха як захисника національних традицій та культурної спадщини, що, на думку Липинського, є запорукою національної єдності. Дослідження підтверджує схвальну оцінку поглядів Липинського на монархію, обґрунтовуючи їхню значущість для сучасного політичного дискурсу. Однак, водночас, дослідження підкреслює важливість врахування можливих небезпек, пов'язаних з монархією, якщо вона втратить зв'язок із народом або стане інструментом абсолютної влади, позбавленим реальних механізмів контролю. З огляду на це, розвиток конституційної монархії, де влада монарха обмежена законами, але зберігається стабільність і продовжуються традиції, є найбільш прийнятним.

Монархічна думка В. Липинського є глибоко органічною, що поєднує в собі політичні, філософські, соціальні та моральні аспекти. Науковець сприймав монархію не просто як форму правління, але як культурно-історичний феномен, який забезпечує зв'язок між поколіннями й зберігає національну спадщину. Отже, монархічні ідеї В. Липинського формувалися в контексті пошуків шляху для збереження національної ідентичності, державної стабільності та розвитку в складних умовах політичних і соціальних змін. Його філософська концепція монархії, яка поєднує елементи традиціоналізму й адаптації до нових реалій, залишається актуальною для розуміння політичних процесів та інститутів влади, які можуть бути адаптовані до сучасного світу.

Література

1. Липинський В. Держава і народність. Львів : Каменярь, 1990. 294 с.
2. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Київ : Либідь, 1992. 320 с.
3. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Київ : Літературна агенція, 2014. 471 с.
4. Липинський В. К. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму. Твори. Т. 6, кн. 1 / ред. Ярослав Пеленський. Київ. 1995. 470 с.
5. Липинський В. Сер. II. Архів Т. 1 : Листування (А – Ж). Київ, 2003. 960 с.
6. Липинський В. К. Релігія і церква в історії України. Луцьк: Терен, 2010. 94 с.
7. Липинський В. К. Хам і Яфет: з приводу десятих роковин 16/29 квітня 1918 р. Львів: Поступ, 1928. 30 с.
8. Бондаренко С. П. Монархія в системі політичних інститутів: від історії до сучасності. *Вісник Київського університету*. 2015. 62(2). С. 77–85.
9. Віхров М. В'ячеслав Липинський: як жив і про що мріяв головний український монархіст XX століття. URL: <https://tyzhden.ua/v-iyacheslav-lypynskiy-iak-zhyv-i-pro-shcho-mriyav-holovnyj-ukrainskyj-monarkhist-khkh-stolittia/>

10. Герасимчук О. О. Конституційна монархія в Європі: досвід і уроки для України. *Право та держава*, 2018. 48(3). С. 49–63.
11. Дорошенко В. С. Вплив монархії на розвиток правової системи у середньовіччі. *Вісник правознавства*, 2013. 14(1). С. 92–105.
12. Іваненко В. М. Монархія як форма правління: історичний аспект та сучасні виклики. *Політична думка*, 2012. 57(2). С. 120–138.
13. Калініченко Л. Г. Монархічний інститут в Україні: історія і перспективи. *Наукові записки*, 2011. 29(3). С. 118–134.
14. Кривенко Ю. Г. Монархічна влада в умовах глобалізації: теоретичні аспекти. *Журнал соціальних і гуманітарних наук*, 2019. 25(3). С. 76–89.
15. Лісова Т. О. Монархія як фактор культурного та соціального розвитку. *Український журнал соціальних наук*, 2016. 22(5). С. 152–169.
16. Мариненко О. І. Роль монархії у збереженні національної ідентичності: приклад Великобританії. *Політологія та соціальні науки*, 2017. 45(6). С. 101–113.
17. Прокопенко М. В. Міжнародні відносини та роль монархій у сучасному світі. *Українська дипломатія*, 2020. 10(4). С. 68–80.
18. Соловей І. О. Монархія та демократичні перетворення: досвід сучасних європейських країн. *Політичний процес*, 2014. 56(2). С. 43–59.
19. Тарасенко А. В. Абсолютні та конституційні монархії: порівняльний аналіз. *Український політичний журнал*, 2010. 19(1). С. 56–71.
20. Browning R. The Monarchy of the Middle Ages: Monarchs, their Power, and their People. Cambridge: Cambridge University Press, 1993. 350 с.
21. Kramer R. Monarchies and Diplomacy: The Role of Kings and Queens in International Relations. *International Relations Quarterly*, 2019. 64(2). P. 109–125.
22. Lutz D. L. Monarchy and Democracy: The Paradox of Political Stability and Change. *Journal of Political Studies*, 2016. 59(3). P. 256–275.
23. Sauer H. E. The Constitutional Monarchy in the 21st Century: Perspectives and Challenges. *Journal of Modern Politics*, 2012. 45(4). P. 112–134.

Анотація

Нікольський Є. В., Гумен-Біланіч Н. М., Ситник Ю. В. Монархія як фактор політичної стабільності та соціальної згуртованості: погляд крізь призму ідей В'ячеслава Липинського. – Стаття.

У статті досліджується роль монархії як форми правління у забезпеченні політичної стабільності та соціальної згуртованості з акцентом на філософські ідеї В'ячеслава Липинського. Монархічна думка В'ячеслава Липинського є глибоко органічною, що поєднує в собі політичні, філософські, соціальні та моральні аспекти. Липинський сприймав монархію не просто як форму правління, але як культурно-історичний феномен, який забезпечує зв'язок між поколіннями й зберігає національну спадщину. Як символ єдності, монарх може бути чинником, який об'єднує націю навколо спільних цінностей та ідеалів, що найбільше необхідно в періоди, коли країна стикається з внутріш-

німи суперечностями. Розглядається те, як монархія може сприяти збереженню національної ідентичності, підтримці моральних орієнтирів і духовних традицій, а також забезпеченню довгострокової стабільності в умовах політичних криз. Липинський стверджує, що монархія сприяє духовному та моральному відновленню суспільства, особливо в моменти криз. Важливим аспектом є також роль монарха як захисника національних традицій та культурної спадщини, що, на думку Липинського, є запорукою національної єдності. Особлива увага приділяється адаптації монархії до сучасних умов і її можливості інтегруватися з демократичними принципами управління. В статті також надається схвальна оцінка поглядів Липинського на монархію, обґрунтовується їхня актуальність та значення для сучасного політичного дискурсу. Аналізується роль монарха в міжнародних відносинах та його вплив на збереження культурної спадщини. За допомогою концепцій Липинського у статті розглянуто можливі виклики та обмеження монархії, вказано на необхідність її балансування між традиціями та сучасними політичними реаліями. Філософська концепція монархії Липинського, яка поєднує елементи традиціоналізму й адаптації до нових реалій, залишається актуальною для розуміння політичних процесів та інститутів влади, які можуть бути адаптовані до сучасного світу.

Ключові слова: монархія, політична стабільність, соціальна згуртованість, національна ідентичність, моральні цінності, В'ячеслав Липинський, міжнародні відносини, культурна спадщина, політичний лідер, сучасні реалії.

Summary

Nikolskii Y. V., Humen-Bilanych N. M., Sytnyk Y. V. Monarchy as a factor of political stability and social cohesion: a view through the prism of Vyacheslav Lypynsky's ideas. – Article.

The article explores the role of monarchy as a form of government in ensuring political stability and social cohesion, with an emphasis on the philosophical ideas of Vyacheslav Lypynsky. Vyacheslav Lypynsky's monarchical thought is deeply organic, combining political, philosophical, social and moral aspects. Lypynsky perceived the monarchy not simply as a form of government, but as a cultural-historical phenomenon that provides a connection between generations and preserves the national heritage. As a symbol of unity, the monarch can be a factor that unites the nation around common values and ideals, which is most needed in periods when the country is facing internal contradictions. It examines how monarchy can contribute to the preservation of national identity, the maintenance of moral guidelines and spiritual traditions, and the provision of long-term stability in conditions of political crises. An important aspect is also the role of the monarch as a defender of national traditions and cultural heritage, which, according to Lypynsky, is a guarantee of national unity. Particular attention is paid to the adaptation of the monarchy to modern conditions and its ability to integrate with democratic principles of governance. The article also provides a favorable assessment of Lypynsky's views

on the monarchy, substantiates their relevance and significance for modern political discourse. It analyzes the role of the monarch in international relations and its impact on the preservation of cultural heritage. Using the concepts of Lypynsky, the article examines possible challenges and limitations of the monarchy, and indicates the need for it to balance between traditions and modern political realities. Lypynsky's philosophical concept of

monarchy, which combines elements of traditionalism and adaptation to new realities, remains relevant for understanding political processes and institutions of power that can be adapted to the modern world.

Key words: monarchy, political stability, social cohesion, national identity, moral values, Vyacheslav Lypynsky, international relations, cultural heritage, political leader, modern realities.